

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1327640/2

בבית הדין הרבני תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב צבי בן יעקב – אב"ד, הרב יצחק הדאיה, הרב משה בצרי

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד עיינה אונגר לטיין)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד מיכל זלינגר)

הנדון: חיוב כתובה בבעל שיצר קשר פסול עם נשים אחרות

פסק דין

בפני ביה"ד תביעת האשה לגירושין ולכתובה.

הצדדים נישאו זה לזה כדמו"י בתאריך 3.4.90, ולהם 3 ילדים, כיום - בגירים.

הצדדים התנהלו תחילה בביהמ"ש לע"מ, שפסק בחלוקת רכוש הצדדים. הצדדים צברו במהלך חיי הנישואין - 6 נכסי נדל"ן (4 דירות, משרד ומחסן), וכן עסק (לשקיות מסחריות מודפסות) בבעלות משותפת. נכסים אלו חולקו בביהמ"ש לע"מ, עוד בטרם הוגשה תביעת הגירושין הראשונה של הצדדים (ביולי 21), למעט סכום איזון של 114,000 ש"ח, שהסתיים באוגוסט 21. לצדדים אין זכויות כמו חשבונות בנק נפרדים, קרנות פנסיה קרנות השתלמות קופות גמל, שהיה צורך לאזנם.

בתאריך 14.7.21 תבע הבעל גירושין. הצדדים לא מתגוררים יחדיו מזה למעלה משנתיים (החל מאוגוסט 2020) עת הגישה האישה לביהמ"ש בקשה לצו הגנה כנגד הבעל. ביהמ"ש שכנע את הבעל לעזוב את הבית, והוא אכן עזב, והצדדים לא חזרו למגורים משותפים עד היום. הגם שלאחרונה ירד מפלס המתח בין הצדדים, הצדדים בפועל כבר אינם גרים תחת קורת גג אחת כאמור, וכן חילקו ביניהם את נכסיהם - קרי העסק המשותף ונכסי הנדל"ן שהיו בבעלות משותפת.

בדיון שהתקיים בביה"ד בתאריך 6.10.21, הסכימה האישה להתגרש, ובלבד שהבעל ישלם לה את כתובתה העומדת ע"ס של מיליון ש"ח. הבעל הודיע שככל והאישה עומדת על זכותה לכתובה, הוא חוזר בו מתביעת הגירושין. בפועל לא הייתה פעילות בתיק, והתיק נסגר. וכך אמרה ב"כ הבעל בדיון בתביעת הבעל לגירושין (פרוטוקול הדיון הנ"ל, שורה 17 ולהלן):

"מרשי לא להוט להתגרש, לכן אין מה למהר. אם יש סיכוי של עשרה אחוז להציל את המערכת. אני כאן בגלל אשתי. שנה וחצי לפני הקרע היא לא הייתה מוכנה לאינטימיות, היא לא מוכנה לבשל. אדוני יראה את כל הבקשות שהגשנו, פנינו לשופט, ביקשנו ללכת לטיפול, הם הלכו לטיפול אצל צ' ג', התיק נסגר מחוסר מעש. היא עשתה צווי הגנה, אני עושה זאת ביושר. אין להיטות להתגרש. את רוצה להישאר ככה, נישאר ככה. הוא איש משפחה שרוצה להקים משפחה כשרה בישראל [...] שורה תחתונה, שיתגרשו ללא כתובה. היא רוצה כתובה? האישה יחכה. האישה זרקה אותו מהבית. בכתב

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ההגנה היא עשתה סלט. היא לא הקורבן, היא המקריבה. אנחנו מסכימים חלקית על לא להתגרש. הוא הקורבן. היא תבחר איך היא רוצה את חייה.

כאמור, התיק נסגר לאחר שהבעל למעשה חזר בו מתביעת הגירושין.

בתאריך 22.12.21 הגישה האישה תביעת גירושין ותביעה לכתובה. בתביעתה מעלה האישה שני סוגים של טענות. התנהגות אלימה, והיות הבעל בוגד בה עם נשים זרות. בעניין התנהגות הבעל באלימות, מציינת האישה את האירוע בו פיזר הבעל במטבח ובסלון קמח ופרורי לחם, כתב לה הודעות אלימות, קללות, הפסיק להשתתף בהוצאות הבית וכו'. אך בעיקר – הוא מצלם ומקליט אותה, ועוקב אחריה באופן אובססיבי.

בעניין צו ההגנה והפרדת המגורים כנ"ל - בתאריך 27.7.20, עת יצאה האישה עם בתה להליכה, היא רואה את הבעל מתנשק עם אישה זרה. בדיון שהתקיים בתאריך 1.6.22, התברר שמדובר בגב' ח', עמה היה לבעל רומן לפני כ-20 שנה. היא נותנת נשיקה לבעל, ולדברי האישה הם מתחבקים ומתנשקים (תשובת הבעל תובא בהמשך). האישה פנתה לאותה גב' והציגה את עצמה כאשתו של א'. אלא שלאחר אותו מפגש קשה, הבת ב' נתקפה בחרדה, וע"כ האישה ביקשה מהבעל שלא יחזור לבית. לא נכנס לכל פרטי האירוע וסיומו (הלא המה בכתובים, ראה סעיף 14 לכתב התביעה), רק נציין שמסמוך ונראה לאירוע הנ"ל, מתגוררים הצדדים בנפרד.

לטענת האישה, בנוסף לגב' ח', היו לבעל מספר נשים איתן ניהל רומנים במהלך חייו הנישואין, תוך שהיא מציינת את שמותן (ראה סעיף 15 לכתב התביעה).

בכתב התשובה הודה הבעל שאכן הייתה לו "מעידה" בניהול רומן לפני למעלה מעשרים שנה (עם הגב' ח'). מאידך טוען הבעל שהאישה צורחת עליו (ואכן האישה אמרה, שכאשר הבעל שפך את הקמח ופרורי הלחם, בסלון ובמטבח, מטבע הדברים היא צעקה עליו). הבעל מציין את מכתבי האהבה שכתב לאשתו במהלך השנים.

בטרם נכנס לדברים שנאמרו ע"י הצדדים בדיון ההוכחות שהתקיים בתאריך 1.6.22, ולאחר שעיינו בסיכומי הצדדים, נציין את התרשמותנו.

האישה ראתה בבעל את כל חייה. מסוג הנשים שיש להן גבר אחד ויחיד, והוא בעלה, והיא ציפתה שכך ינהג אף הבעל. ומכאן גודל האכזבה. אמונתה של האישה בערך הבסיסי של חיי המשפחה והזוגיות, כפי שראוי וחייב להיות, כנה וברורה. נאה דורשת ונאה מקיימת! מזה הטעם ליבה של האישה נקרע, כשהיא רואה את בעלה צועד להליכה עם אישה זרה, בפרט זו שהיה לו איתה רומן לפני 20 שנה, והוא ביקש את סליחתה, מתנשק עמה וכו'. היא זו המגלה נאמנות מוחלטת, ומצפה שגם בעלה יגלה נאמנות מוחלטת לערכי המשפחה.

כשהיא נתקלת בבעלה, המתנהג בדרך המעוררת סימני קריאה מובהקים, כשהוא במקרה (???) צועד להליכה עם מי שהייתה מאהבת שלו לפני 20 שנה, מתנשק איתה בפרהסיה, נותן לה איזו מתנה, והיא (ח') בתמורה הולכת לשלם עבורו בדואר את שובר הארנונה, האם נצפה ממנה לתגובה אחרת? יבוא הבעל ויאמר, אני אוהב את אשתי, אז מה עם צעדתי עם אותה ח' להליכה? ומה קרה אם היא נישקה אותי בלחי? יתכן שאצל נשים אחרות, המתנהגות גם הן בדרך דומה, הדבר היה עובר לסדר היום. אך לא במקרה שלפנינו, במי שרואה בערך חיי המשפחה התנהגות מחייבת!

הרי אין ספק אם היינו רואים את האישה מתנהגת בדרך הנ"ל, ובאירועים כפי שיפורטו להלן, היינו מחייבים את האישה בגירושין מדין דבר כיעור, או לכל הפחות עוברת על דת. האם בעל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שמתנהג כך, בדרך כה מכוערת, נדונו בדרך שונה? האם במקרה כזה אין האישה רשאית לבקש להתגרש מהבעל, ולא לקבל את התנהגותו?

כך אמרה האישה בדיון (שורה 15 ולהלן לפרוטוקול, ובהמשך – שורה 47 ולהלן לפרוטוקול), בהקשר לשאלה אם לאחרונה חלה התקרבות בינה לבעלה, ואפילו דיבורים על שלום בית:

”בגלל מה שקרה בשנתיים האחרונות אלא סלחתי לפני 20 שנה ואני סלחתי כי אהבתי, ואני אומרת את זה גם היום, הוא היה אהבת חיי ולא יהיה לי אף אחד אחר בלעדיו, אבל מערכת היחסים הייתה כל כך מקולקלת, הוא מקסים אבל גם עם אחרות [...] כל ההתקרבות בינינו כרגע אני חושבת שזה מהלך טקטי, גם כשאני ניגש אלי אני האמנתי שהוא רוצה להתקרב, והוא אמר לי, ”אני לא אכפת לי, אני אחכה לך זמן מה”, אבל כשאני מסתובבת בקניון הזה ואני רואה אותו עם ילדה של מישהי אחרת, ואני שלחתי לו הודעה למה אתה לא בקשר עם הילדים שלך? ! עם ילדים של מישהו אחר כן?”

אישה המרגישה משוייכת לבעל אחד בלבד, ואינה פוגעת בכל דרך במוסד הנישואין, תרגיש פגועה ונבגדת גם אם בעלה יוצא לצעידה עם אישה, או מסתובב עם ילדה של חברה בקניון. וכגודל הציפייה כך גודל האכזבה. כעוצמת האהבה לבעל, כך כאב האכזבה.

את התרשמותנו מהאיש, נאמר במילה אחת - אמביוולנטיות, או בהגדרה היהודית - פוסח על שני הסעיפים. יש לו יחס דו-ערכי לנושא הזוגיות. מצד אחד - נראה שהוא אוהב את אשתו, אך אינו מוכן לוותר גם על אהבות אחרות. על רומנים או גילויי חיבה לנשים זרות. נאמר שתשובות הבעל לא הותירו רושם טוב (בלשון המעטה) ביחס לאירוע בו נצפה צועד במסלול הליכה עם גב' ח', איתה הוא מודה שהיה לו רומן לפני 20 שנה, והאישה סלחה לו. כך משיב הבעל (שורה 210 לפרוטוקול):

”הבעל: לא מתגפף לא מתנשק ולא מתחבק ולא עושה סקס באמצע מסלול הליכה עם הגברת שאתה מדבר עליה. נשיקה בלחי לאות תודה כי מסרתי לה בקבוקון של ריחן לאות תודה, בגלל שהיא הלכה לשלם לי משהו בדואר. לא היה לי איתה שום דבר.

ב”כ האישה: אם לא היה כלום מעבר לזה, אז למה הבת שלך נכנסה להלם בעקבות מה שהיא ראתה והיא מיררה בבכי במשך כמה ימים? ואם אתה מכחיש, אפשר להביא אותה לעדות ונשאל מה היא ראתה?

הבעל: את הבת שלי אני לא ראיתי וגם לא ראיתי את ר' במעמד הזה, כשהמשכנו את ההליכה שלי ראיתי את ר' ברמזור והיא אמרה לה ”נעים מאוד אני אשתו”, והיא אומרת לה נעים מאוד אני אשתו ולא הבנו מה היא רצתה.”

(ובשורה 233 ולהלן):

”הבעל: לא נפגשתי איתה, אני נפגשתי איתה באקראי, שבוע שלפני זה, ואני הבנתי שהיא ואחותה עושים את המסלול הליכה קבוע, ואני אמרתי להן אני אצטרף אליכן להליכה, ואחרי שאני ביקשתי ממנה למסור דבר דואר, והיא נשקה לי על הלחי וזהו.”

קצת תמימות לחשוב שרק במקרה הוא נפגש עם ח' באמצע מסלול ההליכה, והכל היה אקראי, ואין ביניהם כלום. ולהזכיר, הבעל מודה שהיה לו רומן איתה לפני 20 שנה. אין ספק כי תגובתה של האישה, שביקשה להרחיק את הבעל מהבית, כשהיא רואה אותו צועד עם המאהבת מהעבר, מתבקשת מאליה, כאשר מדובר באישה נאמנת, שערכי המשפחה הם נר לרגליה. בפרט לאור החרדה של הבת ב', שנחשפה לאירוע.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בהמשך (שורה 319 ולהלן לפרוטוקול) נשאל הבעל על קשריו עם גב' ט', וכך השיב:

ב"כ האישה: את ט' אתה מכיר? היא הייתה גרה איתך בבית שלושה חודשים?

הבעל: אחרי שאשתי היקרה זרקה אותי מהבית בצו הגנה ותלונות משטרה ואני התחננתי על חיי והיא הוציאה אותי מהבית וגרמה לי לגור בשכירות הרחק מהילדים שלי, אני הכרתי את הגברת הזו והיא הייתה בשבילי פורקן.

ב"כ האישה: הבאת לה סחורה ב-04.20 ואמרת לה אני "מת לנשק אותך" היית מאוד אינטנסיבי בחיזורים שלך ואני אקריא לך הודעות שלחת לגברת לפני שהלקוחה שלי הגישה לביהמ"ש ב-05.20. יש פה 'לבבות', 'טיזינג' בהודעה.

הבעל: תראה למעלה מה היה כתוב.

ב"כ האישה: חיזורים שלא היו מביישים את חוליו איגלסיאס. אני מבקש מביה"ד שהגברת ט' תבוא להעיד. האם חיזרת אחריה בחודשים פברואר ומרץ 20?

הבעל: כשאני מספק לה את הסחורה, ישבנו במרפסת בקליניקה שלה, והיא שאלה אותי שאלות, בן כמה אתה, איפה אתם גרים, ואמרת לי לה שאני גר בח', ואמרת לי לה שאני לא במצב טוב עם אשתי, והיא שאלה אותי כמה פעמים אם אני יכול להתראות איתה, ואמרת לי לה לא אני עדיין נשוי, ואני מקווה שהמצב יהיה טוב, והיא כותבת לי, אתה גבר טוב ואני בטוחה שאתה תמצא את שלך, ואמרת לי, תודה רבה את מרגשת אותי בתשובות שלך. ורק אחרי שאשתי הוציאה אותי מהבית אני התחלתי להתראות איתה. אחרי שהתראתי איתה מס' פעמיים לא רציתי להמשיך להתראות איתה כי חשבתי אולי אשתי תקבל אותי בבית, ודחיתי אותה, והיא נפגעה, ומהחשש שלי שהיא הייתה מגיעה, יש לי הקלטות, ואני אמרת לי יקרה שלי אני מבקש ממך לא להתקשר אלי יותר, והיא רוצה להפיל אותי פה.

ב"כ האישה: אתה אומר לה 'יש לך יופי נשי נדיר', חיזרת אחריה...

הבעל: אמרת לי את זה, אבל לא חיזרתי אחריה."

הבעל סבור שאם לא תועד במצלמות מקיים יחסים עם אותה ט', לא אירע דבר. אין ספק שהתנהלות כזו יכולה ללמד על קשר וקרבה, ובוודאי אישה הנאמנת לערכי חיי המשפחה, לא תהיה מוכנה לקשרים, גם מהסוג שמתאר הבעל. מה פרוש: "ורק אחרי שאשתי הוציאה אותי מהבית אני התחלתי להתראות איתה". קודם רק יושבים במרפסת, מדברים, שותים קפה, וכעת זה עולה בדרגה, רק 'מתראים'. אנו מאד מקווים שהבעל לא סבור שביה"ד לוקה בתמימות.

בהמשך (שורה 354 ולהלן לפרוטוקול) נשאל הבעל על קשריו עם גב' ל', וכך השיב:

ב"כ האישה: למה ט' עזבה אותך? יכול להיות בגלל שניהלת מערכת יחסים עם ל' ושמת לה מצלמות?

הבעל: היא לא עזבה אותי, אני ביקשתי ממנה להפסיק את הקשר ויש הכול בהקלטות. היא דופקת לי בדלת בלילה ואמרת לי לה שאני לא מעוניין בקשר איתה והיא נעלבה, והיא הבינה שהיא פורקן, והיא עשתה הכול כדי להתנכל לי."

מוכרחים לציין שתשובות הבעל נשמעות לא אמינות. אישה דופקת בדלת סתם כך? ומה הפירוש שהיא הבינה שהיא פורקן?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מאיך הבעל מגלה יחס של חיבה ואהבה כלפי האישה. ניכר שהוא עדיין אוהב אותה, אבל כאמור, היחס הוא דו ערכי. גם וגם. גם אוהב את האישה וגם רוצה חברות מהצד. אלו הדברים שאמר הבעל בסוף הדין (שורה 379 ולהלן לפרוטוקול):

“הבעל: א. עד היום אני נושא אשמה על הטעות שלי לפני 20 שנה, ואני ניסיתי לכפר על הטעות שלי, אני לא יודע אם אני הייתי סולח לאשתי אם היא הייתה עושה דבר כזה, אבל היה לה גדלות נפש, ואני כותב לה מכתבים, ואני אומר לה אפילו שהיה לה צירים היא קמה לעבודה, היא אישה נפלאה, ולא היה לי ולא יהיה לי ואין לי מישהי יותר טובה ממנה, אני אשלם על הטעויות שלי, ואני מבין את זה, ואני התנצלתי ששפכתי את פרורי הלחם, ואני התנצלתי והיא צעקה והשתוללה ולא נתנה לי להרים, אני לא זך ולא היא ולא אתה, וברור לי שאיתה אני רוצה להזדקן ואני לא רוצה להתגרש. גם היום אני לא רוצה להתגרש.

ב”כ האישה: הטעויות שאתה מדבר עליה, אז זה הבגידה לפני 20 שנה, טוב, ביום 03.4.15 כתבת לה מכתב לרגל 25 שנות נישואין זה הרבה לפני שהחלו ההליכים המשפטיים. כתבת לה במכתב הזה, וציטטת לה, 'תודה שאהבת אותי בימים שלא מגיע לי, תודה שנתת לי יותר ממה שהגיע לי' באיזה ימים לא הגיע לך? ומה עשית בכך שאתה אומר שלא הגיע לך? !

הבעל: אני, כשאני מדבר לאשתי אני מדבר בענווה, ואני מנמיך את עצמי לדבר איתה, היא תמכה בי, והיא הגיעה בשפע גדול ואני הגעתי בחוסר כל, אני עבדתי בלשרת אותה, הכול ביחד, הקמנו, עשינו, תמיד טרחת לי לומר לה כמה היא מושלמת בעיני, והיא הייתה קרה אלי, אבל תמיד אמרתי לה שהיא מושלמת ואמרתי לה שלא מגיע לי.

ב”כ האישה: אז למה כתבת 'לא מגיע לי'?

הבעל: כי גם היום לא מגיע לי, גם לפני 20 שנה לא היה מגיע לי, שום דבר לא מגיע לי, כלום לא מגיע לי. על הכול תודה.”

כפי שכתבנו לעיל, יש נשים שסגנון התנהלות הבעל, והפסיחה על שני הסעיפים, היה יכול להתאים להן. במקרה שלפנינו, מדובר באשת חיל, שערכי המשפחה בראש מעייניה, אינה מוכנה לקבל יחס שנותן הבעל לנשים אחרות, יחס הלמד מענינו ומסופו, ודי למבין. היא אינה כזו, ואינה מוכנה שבעלה יתנהג בצורה כזו. לאישה יש גבר אחד, ולבעל יש אישה אחת.

אין מדובר בנדו”ד באירוע יחיד, שיכול הבעל לתרץ לכאן או לכאן. יש לפנינו רצף של אירועים, מהמעט שאיליו נחשפה האישה, קיימת הבנה אחת ויחידה. יש לבעל מאהבת בשם ח'. מבקש סליחה. האישה סולחת. ואז אחרי כ 20 שנה (???) , הוא נצפה צועד להליכה אתה, מתנשק (כך או אחרת), נותן לה לשלם את שובר הארנונה של משפחתו בדואר (???) , נותן לה איזו מתנה מהרכב, והוא רוצה שנאמין שהכל “כשר וחלק”. כך גם הקשר עם גב' ט' ועם ל'. מתקבל הרושם שאין מדובר כאן במערכת יחסים תמימה. הבעל היה רוצה שנאמין שמדובר במערכת יחסים אפלטונית. אולם ביה”ד מתרשם לחלוטין אחרת.

אישה אינה חייבת לקבל מערכת יחסים דו ערכית. מצד אחד - הבעל, ומאיך - יחסו עם חברותיו. זו בהחלט עילה מובהקת לגירושין. כאשר יש פגיעה בבסיס חיי המשפחה, ביסודות הבית, זו עילה לגירושין, ומכאן שזכותה של האישה לקבל גט פיטורין מהבעל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שאלנו את האישה, ללא נוכחות הבעל וב"כ הצדדים, האם היא מוכנה לנסות שלום בית. תשובתה הייתה חד משמעית, הגם שאני אוהבת אותו, איני יכולה לשאת את הבגידה ואת הרעיון שיש לו נשים נוספות.

מעשים אלה של הבעל, שהם בליבת חיי הנישואין, מחייבים גם בגירושין וגם בכתובה. יתכן והיה מקום לחייב במלוא הכתובה בסך מיליון ש"ח, אולם עקב היות הכתובה בסכום מופרז מהמקובל, וכן מאחר והאישה הסכימה להעמיד את סך הכתובה על 250,000 ש"ח (כך אמרה לנו באותה שיחה), אנו סבורים להעמיד את סכום הכתובה על סך של 250,000 ש"ח.

חיוב הבעל בכתובה במקרים כגון אלו מעוגן בהלכה, וכפי שנבאר. אך תחילה נציין שהאישה אוהבת בידה את שטר הכתובה המחייב. אם טוען הבעל שהאישה הפסידה את כתובתה, חובת ההוכחה עליו. דבר זה לא נעשה במקרה שלפנינו. העובדה שהאישה הגישה בקשה לצו הגנה בביהמ"ש לאחר שראתה את הבעל מתהלך עם גב' ח', מוצדקת ביותר, לאור האירוע שהיה שם, וכפי שמתואר ע"י הצדדים, בפרט לאור ההשפעה על הבת ב'.

גם אם טוען הבעל שהאישה צעקה עליו (כינתיים ראינו רק התכתבויות שהבעל מתבטא בבוטות לאשתו, הגם שביקש את סליחתה), הסברי האישה מניחים את הדעת. אין ספק שבעל ששופך קמח ופרורי לחם בסלון ובמטבח, בפרט בידעו את רגישות האישה לניקיון, לא יכול לצפות לתגובה אחרת. ומה ציפה, שתתן לו נשיקה, כאותה נשיקה שקיבל בשביל ההליכה?

לכן כל עוד לא הוכיח הבעל שהאישה הפסידה את כתובתה, הרי שחלה עליו חובת תשלום כתובה. וכאשר אישה תובעת גירושין בעילה המצדיקה גירושין כנדו"ד וכנ"ל, הרי שחובת הכתובה שריר וקיים אף בנדו"ד. דברים אלה נשנו במספר פס"ד, ונביא את עיקרי הדברים.

הרמב"ם בהל' אישות יב, יא פסק בעניין חיוב מזונות של בעל עני שאינו יכול לזון את אשתו, וז"ל:

"ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה לו, כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה חוב עליו עד שתמצא ידו ויתן".

ומבואר שאף שכופין אותו להוציא, חייב בכתובה, והשאלה מה דין תוספת כתובה, האם חייב גם בה.

האור שמח שם, כתב וז"ל:

"ברור דאף התוספת חייב עליו לכשיתעשר, ולא שייך לומר ד'אדעתא לאפוקה לא הוסיף לה שתצא בעל כרחו', דהא מידע ידע דאדעתא דליזון נשאת, ובלא מזונות אי אפשר לה, וכמו שכתב ריצב"א כיו"ב בתשובות מיימוני סימן ו', ותוספות בסוף פרק הבא ע"י (יבמות סה, ב ד"ה כי הא) ופשוט".

מבואר מהאור שמח שכל דבר שהוא מהותי בחיי האישות, כגון מזונות, אינו יכול לטעון שעל דעת כן לא התחייב בתוספת כתובה, כיון שיודע שאישה נשאת על דעת ליזון ממנו, וכל שאינו זן הרי יצטרך להוציאה, וממילא מתחייב לה התוספת אף על דעת כן. ודברי הריצב"א בתשובה מובאים בתוס' יבמות סה, ב (ד"ה כי הא), וכמו שהביא האור שמח;

"מצאתי בתשובה אחת שפסק ריצב"א על אישה שהייתה טוענת על בעלה כי אין לאיש גבורתו, והאיש היה טוען כי היה לו גבורת אנשים, אך היא בועטת וגורמת שאין יכול לבעול, דלא מהימנא מדרב המנונא, כיון שהייתה תובעת כתובה. והיכא שהודה הבעל שאין יכול לבעול פסק דצריך ליתן גט וכתובה,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אפילו אינה באה מחמת טענה, כיון דאין יכול כלל לקיים לה עונה, ודוקא מנה ומאתים אבל תוספת לא יתן".

ושם מביא הטעם שאין לה תוספת, מספק שמא כל מה שהוסיף לה היה מחמת חיבת ביאה (עיין כתובות נו, א). ומוסיף התוס':

"ומטעם דפסק ר"ח דאין תוספת בבאה מחמת טענה משום דאדעתא למיפק לא כתב לה, זה הטעם אין שייך באין יכול לבעול, דמידע ידיע דנישאת לו מתחילה לכך".

תוס' מחלקים בין 'באה מחמת טענה' ל'אינו יכול לבעול'. באה מחמת טענה של בעינא חוטרא לידה, אינו דבר מהותי בחיי האישות. הוא דבר בעל חשיבות עליונה בהקמת משפחה, אך אינו מהותי באישות בין הבעל לאישה. מניעת עונה הוא דבר מהותי בחיי האישות, ואינו יכול לטעון 'על דעת כן לא הוספתי', שהרי ידע שאם לא יקיים חיובו, אין כאן אישות מחמתו. וס"ל לאור שמח שהוא הדין מזונות, הוא דבר מהותי באישות. ולכאורה החילוק בין חוטרא לעונה בעניין תוספת כתובה י"ל, דבעצם כל תוספת כתובה נועדה לתשלום בשעת גירושין, רק טוען הבעל שהכוונה לגירושין מרצונו ולא בעל כורחו. ובטענת חוטרא לידה זה מחמת טענת האישה. יש כאן אישות, רק כשהאישה טוענת בעינא חוטרא, ולכן כופין אותו לגרש, ועל דעת כן לא כתב לה שיכריחו אותו לגרש. אולם כשאין לו גבורת אנשים, לא טענת האישה מפרקת את האישות אלא המציאות שאין לו גבורת אנשים. גם ללא טענתה אין כאן אישות. והסברא של אדעתא למשקל ומיפק לא יהיב, נאמרה רק כשהיא הטוענת, אף אם הסיבה מוצדקת, וכופין אותו לגרש מחמת טענתה, משא"כ באין לו גבורת אנשים, כיון שאין מציאות של אישות, הרי זה ככל גירושין שחייב בתוספת כתובה שעליה התחייב. ועיין מש"כ הגרע"א בתש' (החדשות סי' נא) בביאור דברי התוס', וז"ל:

"לענ"ד כוונת תוס' כיון דידוע לו דנישאת רק על דעת אישות, הוי כנתחייב לנהוג לה אישות, ובאם לאו ראוי לה להיות נפקעת ממנו, א"כ משום הכי לא מקרי מפקעת עצמה לומר לגביה אדעתא למשקל ולמיפק, דכל שא"א לו לנהוג לה אישות כראוי, ראוי לה להפקיע עצמה ממנו."

ונראה דדבר מהותי לעניין זה הוא מה שהתחייב לה הבעל, דהיינו שאר כסות ועונה וכו', ומה שהתחייב במסגרת חיובי הכתובה. חוטרא לידה אינה באותה מסגרת. מי שלא מקיים חיוביו, הוא הגורם לגירושין, ולכן התחייבותו לתוספת כתובה הינה גם על גירושין שראוי לה להפקיע עצמה ממנו מחמת אי קיום חיובים שהתחייב בהם. משא"כ חוטרא לידה, הגם שהיא טענה מוצדקת, אין זה מחמת אי קיום חיוביו אלא מחמת טענתה. ונראה להוסיף הסבר כדלעיל, דבאין לו גבורת אנשים, אין כאן אישות כבר, ממילא ראוי להפקיע עצמה. בחוטרא לידה יש אישות, רק יש לה טענה מוצדקת, ולכן על דעת כן לא התחייב לה תוספת כתובה.

אין ספק שקשר פסול של בעל עם אישה זרה, מהווה עילה לגירושין מחמת פשיעת הבעל. שרשרת המקרים הנ"ל, ובפרט לאור מסירותה של האישה לחיי הנישואין, והשקפתה לחיי זוגיות ערכיים, והתנגדותה המוצדקת ליחס הדו ערכי של הבעל, כל אלה מהווים עילה הסותרת את מהות הנישואין, משכך זכאית האישה לתבוע גירושין ולתבוע את כתובתה.

ועיין בפד"ר ח"א עמ' 220 (הגר"א גולדשמידט זצ"ל), שכתב בביאור דברי הריצב"א:

"דעת הגאון בתשובה זו היא שיטת הריצב"א, והגדירה הגאון: נעשה כמי שאינו רוצה, מבקש, את אשתו [...] והמחלוקת היא באופן שעילת דרישת האישה לגירושין היא, חסרון בבעל המביא להפרת דבר יסודי בחיי הנישואין,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כגון ביטול חיי אישות, והשאלה היא אם באופן כזה יש להגדיר להלכה את רצון הבעל כרוצה בקיום הנישואין. הריצב"א סובר כדעת הגאון, כי אם - כי האישה היא הדורשת את הגט והבעל אומר שהוא רוצה בקיום הנישואין, אין לומר כאן שהבעל רוצה בקיום הנישואין, כי נישואין הם על דעת חיי אישות, וקיומם הסדיר לא יתכן אחרת, ואם לבעל יש חסרון המבטל חיי אישות הרי זה כאילו יש לו חסרון המפיר קיום הנישואין, ובאומרו שהוא רוצה בקיום הנישואין, הרי זה כאילו הוא אומר אני רוצה בנישואין בלא נישואין, דבר והיפוכו. ואם כן יוצא שאין לקבוע שקיים רצון חיובי אצל הבעל לקיום הנישואין, ולהלכה הרי זה כאילו אינו רוצה בקיומם - נעשה כמי שאינו רוצה, מבקש, את אשתו, ודנים על פי העובדא כמו שהיא, שהגירושין הם בגלל חסרון הבעל, והיינו מחמתו, ולא מחמתה, ולכן הוא חייב בתוספת".

ומבואר שבעל שאינו מקיים תנאי מהותי בחיי הנישואין, הרי הוא עצמו כמבקש גירושין ומגרשה מרצונו, דאין מקום לנישואין ללא נישואין.

יאמר לנדו"ד. התנהלות כנ"ל, זו הפרה של דבר מהותי בחיי הנישואין, ומשכך אין לבעל זכות טענה שלא לשלם לאישה כתובתה.

עוד סברא כתב שם ע"פ דברי מהרשד"ם בתש' חאבע"ז סי' קצח, בעניין מי שרוצה לשאת אישה על אשתו, ובשטר הכתובה כתב שלא יישא על אשתו, שחייב להוציאה ולתת לה כתובה ותוספת, כיון שהתנה בפרוש שלא יישא אישה על אשתו, הרי שאפילו אדעתא למיפק אתני, אדרבא אדעתא דהכי נחית שאם הוא יבטל התנאי שיפרע משלם. וכן פסק מהר"א ששון סי' סד. וסברת הדין, שאם הגירושין הם עקב אי מילוי התחייבות שהתחייב עליה הבעל במפורש בשטר הכתובה, אף שהגירושין הם על פי רצון האישה, אין לומר על דעת גירושין לא התחייב בתוספת, אלא אדרבא, התחייבות התוספת שבשטר הכתובה היא על דעת ההתחייבות האחרת שבה, שאם לא ימלאנה ישלם התוספת. וכן בחיוב מזונות, כיון שהתחייב הבעל בשטר הכתובה 'אפלח ואוקיר ואיזון ואפרנס ואכלכל', והתחייב גם בשטר הכתובה על התוספת, הרי שעל דעת התחייבות המזונות התחייב גם בתוספת, שאם לא ימלא התחייבות המזונות ויגרום לגירושין, ישלם את התוספת.

ומדברי הרא"ש בתש' מג, ה הנ"ל, מוכח לכאורה שאין לה תוספת, גם במונע ממנה עונה, דז"ל הרא"ש שם בשאלה:

"על אדם שאומרים עליו שהוא סריס חמה, ויש בו סימנין, ואשתו תובעתו בבית דין ואומרת שאינו איש ואינו רוצה לישן עם אישה במטה, ואומרת שעדיין היא בתולה, אם יש לכופו לגרש".

ושם כתב הרא"ש שאין לה תוספת כתובה. הרי מוכח שגם במונע עונה ואין לו גבורת אנשים, שאינו איש והיא עדיין בתולה, הדין כן.

וכן מוכח בתש' הרשב"א המיוחסות לרמב"ן (סי' קמא), וז"ל:

"שאלה: באומרת אינו יכול. אם נאמנת אם לאו, ומה דינה תשובה: ... ועוד נראה, דהכל יודעים כלה למה נכנסה לחופה, ועל דעת כן נשאת לו. הלכך אפילו טוענת סתם שאינו יכול, יוציאנה בגט. וכל שכן בבאה מחמת טענה, דאמרה בעינא חוטרא לידה, ומרא לקבורה. וכשהיא יוצאה, נוטלת נדוניא ועיקר כתובה, אבל מה שהוסיף לה לא, דלא כתב לה, אדעתא למשקל ולמיפק".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכן מוכח מהב"ש קנד, יט שכתב דהרא"ש בתש"ו ובתש"ו הרשב"א לא ס"ל כחילוק התוס' בין גבורת אנשים לטענת בעינא חוטרא לידה.

ועיין בפד"ר ח"א עמ' 218 (בהרכב: הגר"א גולשמידט זצ"ל, הגר"ש קרליץ זצ"ל, הגר"י בבליקי זצ"ל) שכתבו דכיון דהדבר נתון במחלוקת הראשונים, הריצב"א המחייב תוספת כתובה במונע מזונות ועונה, לרא"ש ורשב"א הפוטרים, אין להוציא מהבעל המוחזק.

(ועיין בפד"ר ח"ד עמ' 265, מהגר"ש אלישיב זצ"ל, למש"כ בנדון שם שטוענת שאין לו גבורת אנשים, שאף שמפסדת התוספת כתובה, אינה מפסידה מתנות שנתן לה. ולכאורה משמע דבאין לו גבורת אנשים, אין לה תוספת כתובה. אך אפשר דמש"כ שם הוא בדרך את"ל, דאף אם מפסדת תוספת, למ"ד הסובר כן, מ"מ מתנה אינה מפסדת. ועי"ש גם בפס"ד בעמ' 331).

אולם שם חילקו בין אינו זן מפני שאין לו, לבין אם אינו רוצה להשכיר עצמו, וז"ל:

"אולם ברור הדבר, כי גם לדעת הרא"ש יש הבדל - כשהאישה דורשת גט בגלל זה שהבעל אינו זן אותה - בין אינו זן אותה מפני שאין לו היכולת להשתכר ולזון אותה, ובין שאינו זן אותה מפני שאינו רוצה להשתכר ולזון. כי רק במקום שאין לו היכולת לזון, וכמו במקום שאין לו היכולת לחיות חיי אישות, דעת הרא"ש היא שהוא פטור לשלם התוספת, כי אף שסיבת הגירושין היא בבעל, והוא הגורם לגירושין, אבל הרי סיבה זו היא שלא באשמתו ואנוס הוא בדבר, ולכן הגירושין הם לא מחמתו אלא מחמת הנסיבות, ויש לזקפם על חשבון האישה שביזמתה באו, וזה נקרא כופין מחמתה, והבעל פטור לשלם את התוספת כי על דעת כן לא התחייב. אבל אם הבעל אינו זן את אשתו מפני שאינו רוצה להשתכר ולזון, ובגלל זה היא דורשת גט, הרי דרישת הגט באה בגלל מרידתו של הבעל, והגירושין הם באשמתו שהרי לא מאנוס אינו זן אותה אלא מרצון, כי בזדון מרד באשתו, ולו היה רוצה הרי יש לו היכולת להשתכר ולזון אותה. ואף שבסוף פסוק הגירושין הם לפי דרישת האישה, דרישה זו אינה אלא תוצאה הגיונית מרצונו או אי רצונו של הבעל, ולכן זה נקרא שמחמתו באה הדרישה לגט. ולא יתכן לומר בכגון זה שהגט הוא מחמתה. ומאחר שיסוד הפטור לר"ח הנך דכופין מחמתה נופל כאן, לכן גם לדעת הר"ח אין הבעל פטור לשלם התוספת. ואם לא נאמר כן, הרי לפנינו דרך לבעל מורד להתחמק מתשלום הכתובה, לא יזון אותה ויאלצנה על ידי זה לדרוש גט, ויהיה פטור לשלם הכתובה על ידי המרידה, בטענה על דעת שתדרשי גט לא התחייבתי, דבר זה אין הדעת סובלתו."

מבואר החילוק בין אי קיום חיובו מחמת אונס, שאין לו היכולת להתפרנס, לבין אם הדבר נובע מפשיעתו ומרידתו, שבכגון זה יהיה חייב בתוספת כתובה, שאל"כ כל בעל שימרוד באשתו, יוציאה בלא תוספת כתובה. אלא בהכרח שהסברא על דעת למשקל ומיפק לא יהיב זה רק אם הוא אנוס, ולא כשהמניעה היא בפשיעתו. ועי"ש שהביא ראייה מדברי המרדכי והרא"ש. וכיוצ"ב כתב בפד"ר ח"ח עמ' 324, מהגר"ש אלישיב זצ"ל, וז"ל:

"נראה שיש מקום לדון דאף כשהבעל הוא מאלה שכופין אותו להוציא פטור מלשלם לה תוספת כתובה, זה דוקא כשחלה הבעל ונעשה מוכה שחין או כשאינו מסוגל להוליד, והאישה באה מחמת טענה, וכל כיוצ"ב שאין בידי הבעל להפטור מהגורם המביא לידי גירושין, בזה יכול לומר אדעתא למיפק לא יהיבנא לך. משא"כ בגורם כזה שבידי הבעל להסיר, כגון שהבעל רוצה זונות שבידו לעזוב דרכו ולהתייצב על דרך טובה, והוא הדין כשהבעל מורד באשתו כבנדו"ד, בכה"ג י"ל דדינו כמגרש מרצונו וחייב בתוספת כתובה."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אין ספק שבנדון שלפנינו הגירושין הם מחמת התנהגותו של הבעל, ואי אפשר לטעון שהוא אנוס בקשר הפסול שיצר עם נשים זרות, משכך זכאית האישה לכתובה ולתוספת כתובה.

באשר לטענה של כפל זכויות, וכי יש לקזז מסכום הכתובה את אשר קיבלה האישה בהליך הרכושי. במקרה שלפנינו אין מדובר בחלוקת רכוש שאינה מגיעה לה על פי ההלכה. מדובר בנכסי מקרקעין שהיו רשומים על שם שני הצדדים, וכן עסק משותף. כך שהדברים שקיבלה במסגרת ההליך הרכושי וההתחשבנות בין הצדדים, מגיעים לה גם על פי ההלכה. ומשכך אין לקזז סכום כזה או אחר שקבלה בהליך הרכושי, מסכום הכתובה. לצדדים לא היו קופות גמל, קרנות או חסכונות לא משותפים, שהאישה קיבלה במסגרת איזון המשאבים.

ורק בעניין סכום הכתובה, וכנ"ל, הואיל ומדובר בסכום מופרז (של מיליון ש"ח), בפרט לאור מצבם הכלכלי של הצדדים בשעת החתונה - שעת ההתחייבות, והאישה הביעה בפנינו את הסכמתה להעמיד את סכום הכתובה על 250,000 ש"ח, יש לחייב בהתאם. ובכל אופן, תשלום הכתובה אינו קשור לעצם הגט, ואף אם כעת לא יבוצע הגט מחמת סירוב הבעל, יכולה האישה לגבות את הסכום הנ"ל, וזאת לפי האמור ברמ"א שו"ע אהע"ז קנד, כא בסופו.

לאור האמור לעיל:

- א. מחייבים את הבעל ליתן גט לאשתו.
- ב. קובעים מועד לסדור גט ליום 28.11.22 שעה 11.
- ג. מחייבים את הבעל לשלם לידי האישה עבור כתובה סכום של 250,000 ש"ח.
- ד. חיוב הכתובה יבוצע תוך 30 יום מהיום, ללא קשר לביצוע הגט.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום כ"ה באלול התשפ"ב (21/09/2022).

הרב משה בצרי

הרב יצחק הדאיה

הרב צבי בן יעקב – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה